

व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाच्या
अधिपत्याखालील औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील
अधिकारी-कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षण कार्यक्रमाकरीता
प्रशासकीय मान्यता देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन

कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग,
शासन निर्णय, क्र. शिप्रका-२०२०/प्र.क्र. ६/ई.कॉम.१३२९७३२/व्यशि-३,
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १६ फेब्रुवारी, २०२६

संदर्भ :

१)	सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय, क्र. टिआरएन-२०२३/प्र.क्र.६६/२३/१२-अ, दि. २७.९.२०२३
२)	कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, शासन निर्णय, क्र. आयटीआय- २०२४/प्र.क्र.१६२/व्यशि-३, दि. २२.८.२०२५
३)	संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई (संचालनालय) यांचे पत्र क्र: का. क्र. -१२/नियोजन-३/प्रशिक्षण/२०२५/११, दि. २७.९.२०२६
४)	वित्त विभाग, शासन परिपत्रक, क्र.अर्थसं-२०२५/प्र.क्र.४४/अर्थ-३, दि.२९.९.२०२६.

प्रस्तावना :

राज्य शासन सेवेत सर्व स्तरावर कार्यक्षमता वाढवून गतिमान प्रशासन होण्याकरीता राज्यातील कर्मचारीवृंद यांना प्रशिक्षण देण्याची आवश्यकता आहे. आर्थिक, सामाजिक व तांत्रिक बदलांमुळे निर्माण होणाऱ्या आव्हानांना सामोरे जाणे व प्रशासनामध्ये बदलासाठी आवश्यक असणारी लवचिकता साध्य करणे यासाठी सर्व स्तरावर प्रशिक्षण देणे गरजेचे आहे.

राज्य प्रशिक्षण धोरण-२०११ नुसार यशदा, पुणे (शिखर संस्था) तसेच विभागीय व जिल्हा स्तरावर घोषित करण्यात आलेल्या प्रशिक्षण संस्थांचे निवासी प्रशिक्षण शुल्काचे दर संदर्भ क्र. १ येथील दि.२७.९.२०२३ च्या शासन निर्णयान्वये सुधारित करण्यात आले आहेत.

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील १२६ शिल्प निदेशकांना न्यू एज अभ्यासक्रमाकरीता औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था औंध, पुणे येथे प्रशिक्षण कार्यक्रम आयोजित करण्याकरीता रु.३४.०२ लाख इतकी रक्कम खर्च करण्यास संदर्भ क्र. २ येथील दि.२२.८.२०२५ च्या शासन निर्णयान्वये प्रशासकीय मान्यता प्रदान करण्यात आली आहे. तथापि, सदरचा खर्च हा कर्मचारी वर्गाचे प्रशिक्षण २२३०ए१९९२ या योजनेतर्गत ऐवजी पी.पी.पी. योजनेतर्गत करण्यात आलेला आहे. त्यामुळे २२३०ए१९९२ लेखाशिर्षातर्गत अर्थसंकल्पित रक्कम संदर्भ क्र.३ अन्वये प्रस्तावित प्रशिक्षणाकरीता खर्च करण्यास मान्यता मिळणेबाबत संचालनालयाने विनंती केली आहे.

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील निदेशकांना प्रशिक्षण देण्याच्या अनुषंगाने सुयोग्य संस्थेचे पॅनेल तयार करण्यासाठी स्वारस्य अभिव्यक्ती प्रस्ताव, प्रशिक्षण देण्याच्या तज्ज मार्गदर्शक संस्थांचे पॅनेल व प्रशिक्षणाचे वार्षिक कॅलेंडर तयार करून कालबद्ध प्रशिक्षण देण्याच्या सूचना शासनाने दि. ८.७.२०२५ पत्रान्वये दिलेल्या आहेत. परंतु, यासंदर्भातील कार्यवाही संचालनालयाच्या स्तरावर अद्यापही सुरु आहे.

दरम्यानच्या काळात वित्त विभागाने संदर्भ क्र. ४ येथील परिपत्रकान्वये, सन २०२५-२६ करीता निधी वितरणाची मर्यादा निश्चित केली आहे. त्यानुसार १३- कार्यालयीन खर्च या उदिष्टाकरीता ८० टक्के मर्यादेत निधी वितरीत करण्यात आला आहे.

संदर्भ क्र. ३ अन्वये संचालनालयाने दिलेल्या प्रस्तावाच्या अनुषंगाने प्रादेशिक कार्यालय नाशिक, छत्रपती संभाजी नगर, नागपूर, अमरावती, मुंबई व पुणे या प्रादेशिक विभागातील त्यांच्या अधिपत्याखालील शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थेतील कर्मचाऱ्यांचे प्रशिक्षण आयोजित करण्यासाठी प्रशासकीय मान्यता देण्याबाबत व त्याकरीता येणाऱ्या खर्चाकरीता निधी उपलब्ध करून देण्याचा प्रस्ताव सादर केला आहे. त्यानुषंगने सदरहू प्रशिक्षणासाठी प्रशासकीय मंजूरी देण्याची तसेच निधी उपलब्ध करून देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :

सन २०२५-२६ या वर्षाकरीता संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय यांच्या अधिपत्याखालील प्रादेशिक कार्यालय नाशिक, छत्रपती संभाजी नगर, नागपूर, अमरावती, मुंबई व पुणे येथील पात्र अधिकारी-कर्मचारी यांचे प्रशिक्षण आयोजित करण्याकरीता खालील संस्थामार्फत प्रशिक्षण घेण्यास व त्यासाठी येणाऱ्या खर्चास पूढीलप्रमाणे मान्यता देण्यात येत आहे:-

प्रशिक्षण घेण्यासाठी पात्र संस्था :-

- (१) National Skill Training Institute, Mumbai (NSTI)
- (२) INDO GERMAN TOOL ROOMS, Chatrapati Sambhaji Nagar (IGTR)
- (३) AVNL Institute of Learning, Ambernath
- (४) उपरोक्त संस्थांशिवाय अन्य कोणत्याही केंद्र शासकीय किंवा राज्य शासकीय पात्र प्रशिक्षण संस्था.

२. सदर प्रशिक्षणास खालील अटी व शर्तीच्या अधिन राहून मान्यता देण्यात येत आहे:-

- (१) या योजनेतर्गत शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामधील कर्मचारी व शिक्षकीय कर्मचाऱ्यास प्राधान्य देण्यात यावे.
- (२) हे प्रशिक्षण कार्यक्रम जिल्हा/विभागीय स्तरावर व सर्व सोयी सुविधा उपलब्ध असलेल्या ठिकाणी घेण्यात यावे.
- (३) प्रशिक्षण कार्यक्रमामध्ये संबंधित व्यवसाय अभ्यासक्रमाचे अद्यावत ज्ञान, आधुनिक दृक्श्राव्य माध्यमांचा उपयोग, सूचनात्मक साहित्य, शिकविण्याच्या नविन पद्धती/तंत्रज्ञान, मानसशास्त्रीय बाबी तसेच प्रशिक्षणार्थ्यांना हाताळण्याच्या पद्धती इत्यादीचा अंतर्भूत करण्यात यावा.

- (४) अधिकाऱ्यांना देण्यात येणाऱ्या प्रशिक्षणामध्ये नेतृत्व विकास, प्रशासकीय व आर्थिक बाबी, विद्यार्थी हित, सुप्रशासन व व्यवस्थापकीय कौशल्य इत्यादी बाबीचा समावेश करण्यात यावा.
- (५) अधिकारी/ कर्मचारी यांना सुरक्षेचे प्रशिक्षण देऊन दुर्घटनाची संख्या कमी करण्यात यावी.
- (६) अधिकारी/कर्मचारी यांना अद्यावत सयंत्रे आणि उपकरणे कार्यक्षमतेने हाताळण्यासाठी प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- (७) नविन तंत्रज्ञानानुसार झालेल्या बदलानुसार शिल्प निदेशकांसाठीच्या कार्यक्रमामध्ये त्यांच्याशी संबंधित औद्योगिक आस्थापना सुसंगत प्रशिक्षण देण्यात यावे.
- (८) प्रशिक्षण कार्यक्रमांच्या खर्चाची उपरोक्त नमूद संस्थानिहाय कमाल मर्यादा प्रति प्रशिक्षणार्थी, प्रति दिन असून यामध्ये शैक्षणिक साहित्य, तज्ज्ञाचे मानधन, त्यांचा प्रवास व राहण्याचा खर्च, तसेच जागेचे भाडे, स्टेशनरी, छपाई, आस्थापना भेटी व इतर सुविधांवरील खर्च इत्यादी सर्व खर्चाचा व भत्याचा खर्च शासनाच्या प्रचलित नियमानुसार लागू राहील.
- (९) सामान्य प्रशासन विभाग, शासन निर्णय, क्र. टिआरएन-२०२३/प्र.क्र.६६/२३/१२-अ, दि. २७.९.२०२३ अन्वये विहित केलेल्या कमाल रक्कमेच्या मर्यादेत खर्च करण्यात यावा.

३. सन २०२५-२६ या आर्थिक वर्षात मागणी क्र. ZA-२-२२३०, कामगार व सेवायोजन, (०२) (०७) कर्मचारी वर्गाचे प्रशिक्षण (कार्यक्रम) (२२३० ए १९२) लेखाशिर्षातर्गत “१३-कार्यालयीन खर्च” या उद्दिष्टातर्गत एकूण रु.२०० लाख एवढी अर्थसंकल्पीय तरतूद केली आहे. त्यामधून सन २०२४-२५ या वर्षामधील प्रलंबित देयकांची रक्कम अदा करण्यासाठी रु.५९.८२ लाख इतका निधी खर्च झालेला आहे. तर वित्त विभागाच्या संदर्भाधीन शासन परिपत्रक, दि. २९.९.२०२६ अन्वये “१३-कार्यालयीन खर्च” या उदिष्टाकरीता ८० टक्के च्या मर्यादेत निधी वितरणाची मर्यादा निश्चित केली आहे. त्यामुळे सदरहू उदिष्टातर्गत सध्या एकूण रु.१,०८,१८,०००/- इतका निधी उपलब्ध आहे.

सबब, सन २०२५-२०२६ या आर्थिक वर्षाकरीता, २२३० ए १९२ य लेखाशिर्षामधील “१३-कार्यालयीन खर्च” या उदिष्टातर्गत संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील प्रादेशिक कार्यालये जसे की, नाशिक, छत्रपती संभाजी नगर, नागपूर, अमरावती, मुंबई व पुणे अंतर्गत शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील अधिकारी-कर्मचारी यांचे उपरोक्त नमूद शासकीय संस्थांमार्फत प्रशिक्षण देण्यास आणि त्यासाठी उर्वरित एकत्रित एकूण रक्कम रु.१,०८,१८,०००/- (अक्षरी रक्कम रुपये एक कोटी आठ लाख अठरा हजार फक्त) खर्चास मान्यता देण्यात येत आहे.

सदर रक्कमेस संचालनालयाच्या अधिपत्याखालील प्रादेशिक विभागातील प्रशिक्षणाकरीता खर्च करण्यास प्रशासकीय मान्यता देण्यात येत आहे. सदर खर्च बीम्स प्रणालीवर उपलब्ध होणाऱ्या तरतुदीमधून भागविण्यात यावा.

४. आहरण व संवितरण अधिकारी म्हणून लेखाधिकारी, प्रादेशिक कार्यालय, नाशिक, मुंबई, नागपूर, पुणे, छत्रपती संभाजी नगर व अमरावती यांना प्राधिकृत करण्यात येत आहे. सदर लेखाधिकारी यांनी सदरहू कार्यक्रमाकरीता उपलब्ध होणारा निधी खर्च करण्याची दक्षता घ्यावी.

५. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, मुंबई यांनी प्रशिक्षणाबाबतच्या खर्चाचे उपयोगिता प्रमाणपत्र शासनास विहीत कालावधीत सादर करावे.

६. सामान्य प्रशासन विभाग तसेच वित्त व नियोजन विभाग यांनी प्रशिक्षणासंदर्भात वेळोवेळी निर्गमित केलेले आदेश, सूचना, परिपत्रके इत्यादी अन्वये अटी व शर्तीचे कोटेकोरपणे पालन करावे.

७. शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थामधील कर्मचाऱ्यांच्या प्रशिक्षणासाठी येणाऱ्या खर्चास वित्त विभागाच्या वित्तीय अधिकार नियम पुस्तिका, १९७८ भाग- पहिला, उप विभाग-चार, खर्चाच्या संकीर्ण बाबी संबंधी प्रदान करण्यात आलेले वित्तीय अधिकार यामधील अ.क्र. १० अन्वये भारतातील प्रशिक्षण फी वरील खर्च मंजूर करण्यास प्रशासनिक विभागास प्रदान केलेल्या वित्तीय अधिकारान्वये मंजूरी देण्यात येत आहे.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेताक २०२६०२१६१६५३३८००३ असा आहे. हा निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(मुं.उ. भरोसे)
अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. अपर मुख्य सचिव, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
२. विशेष कार्य अधिकारी, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. कक्ष अधिकारी, व्यशि-१, कौशल्य, रोजगार, उदयोजकता व नाविन्यता विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
५. सहसंचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, प्रादेशिक कार्यालय मुंबई/पुणे/नाशिक/ छत्रपती संभाजीनगर/अमरावती/नागपूर,
६. सह/उप संचालक, व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण, संचालनालय, मुंबई
७. जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण अधिकारी, जिल्हा व्यवसाय शिक्षण व प्रशिक्षण कार्यालय (संचालनालयामार्फत)
८. निवड नस्ती, व्यशि-३, कौशल्य, रोजगार, उद्योजकता व नाविन्यता विभाग, मंत्रालय, मुंबई

*****